

Fonoteca arhivei de folclor „Oasile Adăscăliței”
Vol. 1, Cântece de cătănie

Măi soldate roșior

**FONOTECA ARHIVEI DE FOLCLOR
„VASILE ADĂSCĂLIȚEI”
VOL. 1 – CÂNTECE DE CĂTÂNIE**

MĂI SOLDATE ROȘIOR

Text & selecție: Lucian-Valeriu Lefter

Vaslui, 2017

Consiliul Județean Vaslui
Centrul Județean pentru Conservarea
și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui

Editor: Lucian-Valeriu Lefter

Grafică: Anca Isabela Iacob

Ilustrația copertii: realizată după o carte poștală editată de librăria „N. A. Petroff”
din Bârlad, reprezentând un cavalerist din Regimentul 2 Roșiori.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Măi soldate roșior / text & selecție: Lucian-Valeriu Lefter. - Iași : PIM,
2018

ISBN 978-606-13-4250-1

I. Lefter, Lucian-Valeriu (text ; antolog.)

821.135.1

784.71

„MĂI SOLDATE ROȘIOR”

Regimentul 2 Roșiori din Bârlad, cu cavaleria sa sacrificată în tragica Șarjă de la Prunaru, în toamna anului 1916, ca o reminiscentă a unei lumi care se prăbușea în fața mitralierelor noii epoci, a întruchipat simbolul ostașului român, cel puțin în folclorul din sudul Moldovei. Intrarea României în Marele Război este legată de sărbătoarea Sfintei „Maria Mare”, percepută ca un moment simbolic în lumea satului românesc, consecință a declarației de război contra Austro-Ungariei decisă în Consiliul de Coroană din 14/27 august 1916.

Momente și personaje din Primul Război Mondial au marcat mentalitatea publică: intrarea României în război („De Sântă Măria Mare/S-o stârnit mobilizare”), luptele din Transilvania („Urcă trenul spre Ardeal”, „Pe drumul de la Orhie”, „Cât îi Horeiul de mare”, adică drumul spre Odorhei), luptele de la Mărășești, din 1917, desfășurate între 6 august și 3 septembrie (stil nou), care au atins apogeul la 6/19 august, pe frontul deschis între Panciu și

Mărășești cel mai puternic atac desfășurându-se în pădurea Răzoare, pentru apărarea cotei 100, unde s-a remarcat compania de mitraliori a căpitanului Grigore Ignat, căzuți până la ultimul om. August von Mackensen, comandantul german al armatelor Puterilor Centrale, a rămas întipărit în memoria ostașilor români, ca un veritabil adversar. Momentul ocupării Budapestei, în 1919, pentru înlăturarea regimului sovietic al lui Bela Kun, unde au participat și roșiorii din Bârlad, de asemenea, a fost surprins în versuri de cântec („Lungă-i lată Dunărea”).

Imaginea luminoasă este întruchipată de regina Maria, „blânda doamnă a țării”, care a rămas în folclor asemuită „zânei din povești”, reprezentată ca o protectoare a ostașilor, deși versurile cântecului amintesc pe bătrâna regină Elisabeta.

La finalul războiului, primarul orașului Mărășești, Ulise Negropontes, donează terenul necesar construirii mausoleului, finalizat abia în 1938, în care se păstrează osemintele a peste 5000 de ostași români, dintre cei peste 20.000 de soldați căzuți în lupte. De altfel, luptele purtate în podgoria lui Negropontes sunt reflectate în cântecele populare închinat Marelui Război.

Cântecul soldatului roșior, care a luptat atât în Balcani, la 1877, cât și în Carpați, la 1916, reprezintă laitmotivul acestor cântece

de jale, creații folclorice și livești cu puternice accente patriotice. În arhiva înființată de etnologul Vasile Adăscăliței (1929-2007), fost profesor la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, cele mai multe și mai diverse cântece de cătănie (titlatură care include și pe cele de război), înregistrate pe benzi de magnetofon, surprind momente din Primul Război Mondial. Materialele au fost culese de Vasile Adăscăliței împreună cu studenții și colaboratorii săi. O mențiune specială trebuie acordată folcloristului Dan Ravaru, student și colaborator al profesorului, care a înregistrat cele mai multe dintre benzile de magnetofon care conțin folclor de pe valea Tutovei.

Munca de teren a celor mai sus menționați a scos la lumină, deși cu o diversitate tematică mai redusă, și cântece închinat Războiului de Independență, precum al roșiorului căzut în luptă și al sergentului Jan întors acasă. Și cel de-al Doilea Război Mondial a fost sursă de inspirație pentru cântece populare, cu momentele 1941 și 1942, respectiv luptele de pe Nistru și de la Stalingrad.

Ordinea cântecelor urmează numerotarea benzilor de magnetofon, așa cum a fost stabilită de profesorul ieșean, cele 106 de benzi care cuprind și înregistrările din județul Vaslui, între nr. 8 și

nr. 316, au fost digitizate în anii 2014-2016, în cadrul unui proiect de cercetare al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale din Vaslui.

Acest dintâi volum, cuprinzător al cântecelor de cătănie selectate din fonoteca arhivei de folclor „Vasile Adăscăliței”, cele mai multe privitoare la Primul Război Mondial, reprezintă un gest de omagiere a Centenarului Marii Uniri, dar, mai cu seamă, a celor care au luptat și au căzut în Marele Război pentru întregirea țării.

*

Are mama trei băieți¹

Foaie verde trei scaieți,
Are mama trei băieți
Câte trei luați la sorți.

¹ Banda 13, Odaia Bursucani-Grivița, jud. Vaslui; înregistrare de Doinița Munteanu, în 1972, de la Pavel Drăgușanu, 84 de ani.

Unu-i luat la călărași,
Face armata tocma-n Iași.
Unu-i luat la sanitar,
Face armata prin spital.
Unu-i luat la roșiori,
Face armata dezertori,
După ei plâng trei surori.
Plânge sora cea mai mare
Cu păr galben pe spinare.
Plânge sora mijlocie
Cu părul până-n călcăie.

Plânge sora cea mai mică,
Frunza-n codru se despică.
Vinde, maică, averea toată
Și mă scapă de armată.

De Sântă Măria Mare²

Într-o zi de sărbătoare
De Sântă Măria Mare,
S-o stârnit mobilizare.

² Banda 61, Tunsești-Bogdănița, jud. Vaslui; înregistrare de Silvia Chiper, la 28 aprilie 1975, de la Ion Ciuraru, 80 de ani. Alte variante, în vol. *Săraca Țară de Sus. 1000 de poezii populare din județul Botoșani*. Antologie, index de vers, abrevieri, tabel culegători, informatori și surse: Gellu Dorian, Prefață de Petru Ursache, Botoșani, 2008, nr. 739 și nr. 740, p. 508-509.

Vinde, maică, boii toți
Și mă scapă de la sorți.
De la sorți și de la moarte,
Maica nu te poate scoate.

Din Războiul Mondial
Din nouă sute șaisprezece
S-o stârnit mobilizare.
Clopotele trag mereu,
Plânge lumea de s-omoară,
Aleargă în sus și-n gios
Și plânge de s-omoară.
Căci rămân părinți bătrâni,
Surioare frumușele
Și neveste tinerele.
Nu trec[e] două, trei zile
Iată ordine că vine
La tineri și la bătrâni.
Luptele cele mai grele,
Luptele din Mărășăști.
Într-o zi de sărbătoare,

Tocmai de Vinerea Mare,
Vine ordin de plecare.
La vagoane ne-a-mbarcat,
La Bârlad ne-a debarcat.
Acolo când am agiuns
Și pe loc ne-a refăcut,
Iar pe front când ne-a băgat
Tocmai linia întâi.
Și-am luptat cu sânge rece
Luptile din Mărășești

Pe drumul de la Orhie³

Foaie verde de iasomie,
Pe drumul de la Orhie,
Merg doi frați la cătănie.

³ Banda 46, Odaia Bursucani-Grivița, jud. Vaslui; înregistrare de Doinița Munteanu, în 1972, de la Maria Popescu, 66 de ani.

Luptile cele mai grele
Luptile din Mărășești.
În vie la Negruponte
Mergea sângele ca gărla,
Dar pădurea din Mărășești
Rătează de ghiulele
De ghiulele ungurești.
Vin gloanțele ca ploaia
Și ghiulele cu droaia.

Zice unul către altul:
Măi frate, ne-am lăsat satul!
Mamă, tu ai știut bine,
Căci m-apucă neamtu-n mână.
Nu-ți voi duce oi la stână,
[Nu] voi cânta vara-n grădină.
Și-am să mor în țară străină,
Numai patul de sub mine
Și pernița de sub cap
Mai bine să mor în sat.

Urcă trenul spre Ardeal⁴

Urcă trenul spre Ardeal
Trenul merge gâfâind,
Melitarii tot plângând.
Mi-i întreabă colonelul:
De ce plângi tu, melitare,
Ori ți-i grea arma-n spinare?
Nu mi-i grea arma-n spinare,
Și mi-i dor de-acasă tare.
Tată, mamă am lăsat,
Și-am lăsat și-o surioară
Și-o mândruță ca o floare.

⁴ Banda 74, Bărtăluși Mocani-Puiești, jud. Vaslui; înregistrare de Silvia Chiper, în 1975, de la Maria Ichim, 66 de ani; Dan Ravaru, Silvia Ravaru, *Folclor literar de pe Valea Tutovei*, Prefață de Vasile Adăscăliței, Piatra-Neamț, 2001, p. 147.

Măi soldat din roșiori⁵

Și iar verde doi bujori,
Măi soldat din roșiori.
Un' ți-a fost moartea să mori?
În bătaia gloanțelor,
În bubuiul tunului,
În munții Carpaților.
Măi soldate, cin' te-a plânge?
Păsările când s-or strânge.
Măi soldat, cin' te-o boci?

⁵ Banda 229, Iana, jud. Vaslui; înregistrare de Dan și Silvia Ravaru, la 18 august 1977, de la Vasile Radu. Dan Ravaru, Silvia Ravaru, *op. cit.*, p. 150. Spre comparație, vezi cântecul soldatului din Rădășeni, în vol. *Folclor fălticenean (Căntece și strigături)*. Material cules de prof. V. Gh. Popa. Orânduire și prefață de V. Adăscăliței, Suceava, 1974, p. 83.

Maica când o auzi.
Măi soldat, cin' te-o-ngropa?
Munții când s-or dărâma.

Măi soldat, cin' te-o scâlda?
Dunărea când o vârsa.

Cât îi Horeiul de mare⁶
Foaie verde trei migdale
Cât îi Horeiul de mare
Numai două drumuri are.
Două drumuri și-o cărare,
Și-o cărare cu năsip
Trec soldații rând la rând,
Comadanții fluierând,
Melitarii toți plângând.
De ce plângeți voi băieți?

Nu vă mai gândiți la fete,
Căci fetele v-au uitat
Din sara care-ați plecat.
Fetele se duc la bal,
Pe noi ne bagă-n spital,
Fetele se duc la nuntă
Și pe noi ne bagă-n luptă.
Și ne bagă-n lupte grele
Rămânem fără' de vedere.
Foaie verde micșunea,
Măicuță, mi te-aș ruga:
Să vii, maică, să mă vezi
Cât sunt grâiele mai verzi,
Că dacă s-or secera
Ori mai m-ai videa ori ba
De ți-i dor maică de mine
Sui, măicuță, iar în deal,

⁶ Banda 229, Hălărești-Iana, jud. Vaslui; înregistrare de Dan și Silvia Ravaru, din 20 august 1977, de la Gheorghe V. Catană, 44 de ani. Dan Ravaru, Silvia Ravaru, *op. cit.*, p. 146-147.

Și te uită-nspre Ardeal
Și de vrei ca să mă cați
În cimitirul din Galați [Carpați].
Unde-i vedea morminte mici
Alea-s de infanteriști,
Unde-i vedea mormânt cu flori

Alea sunt de vânători,
Unde-i vedea morminte mari
Sunt a fraților jandari,
Unde-i vedea morminte rari
Sunt a fraților tunari.

Pe un drum ce vine⁷
Pe un drum ce vine
Din munții Balcani
Se-ntâlnește-o mândră
Cu-n domn căpitan.
De unde vii tu oare,
Domnu' căpitane?
Vin din crunta luptă
Din munții Balcani.

N-ai văzut tu, oare,
Domnu' căpitane,
Pe-un sergent ce poartă
Numele de Jan?
L-am văzut, drăguță,
Căci el m-a servit
Și pe câmp de luptă
Acolo a murit.

⁷ Banda 46, Odaia Bursucani-Grivița, jud. Vaslui; înregistrare de Doinița Munteanu, în 1972, de la Maria Popescu, 66 de ani.

Lungă-i lată Dunărea⁸

Lungă-i lată Dunărea,
S-a făcut podul pă ea,
Să treacă recruți pe el
Contingent nouăsprezece.
Să treacă-n Ungaria
Să puie hotară noi,
Să treacă în Budapesta
Să puie hotare noi.
Și de-odată apare-un ordin
De la regina Elisaveta,
Contingent nouăsprezece
Să nu mai ia parte-n lume
Să se retragă-napoi.

Să se refacă din ei,
C-atâta armată mai are,
Mai frumoasă și deșteaptă,
Să se refacă din el
Colonei și ginerali
Și tot felu' de gradați.

Nistrule, pe malul tău⁹

Nistrule, pe malul tău
Crește iarbă și dudău.
De la mine pân' la tine
Numa' cimitire pline.
Într-o groapă șapte-opt
Învăliți în foi de cort.
Și la cap ce le punea

⁸ Banda 61, Tunsești-Bogdănița, jud. Vaslui; înregistrare de Silvia Chiper, la 28 aprilie 1975, de la Ion Ciuraru, 80 de ani.

⁹ Banda 70, Puiesti, jud. Vaslui; înregistrare de Silvia Chiper, în 1976, de la Tudora Ifrim, 59 de ani. Dan Ravaru, Silvia Ravaru, *op. cit.*, p. 168-169.

Și pe cruce iscălea?
Gradu' și familia,
Familia, cotigentu',
Compania, regimentu'.
La spitalul din Bârlad,
Câte șapte-opt pe-un pat
Stau răniți cu fața-n sus,
Și cu ochii după rus.
Stau răniții, stau și plânge
Și din răni le curge sânge.

Soldat de la roșiori¹⁰

Foaie verde doi bujori,
Un' ți-a fost soartea să mori?
În vârful Balcanilor,

În desimea brazilor.
Și de ce moarte ai murit?
De trăsnet când a trăsnit.
Lumânarea cin' ți-a pus?
Soarele când a apus.
De scădat cin' te-a scădat?
Ploile când a plouat.
De bocit cin' te-a bocit?
Păsările au ciripit
Și pe mine m-au bocit.
De-mbrăcat cin' te-a-mbrăcat?
Frunza când s-a scuturat
Pe mine m-au îmbrăcat.
De-ngropat cin' te-a-ngropat?
Munții când s-au dărâmat
Pe mine m-au îngropat.

*

*Au fost redatate tiparului
versurile a zece melodii alese
dintre cele 24 imprimate pe
compact disc.*

¹⁰ Banda 171, Ruși-Puiești, jud. Vaslui; înregistrare de Dan și Silvia Ravaru, la 3 mai 1977, de la Zoița Obreja, 57 de ani. Dan Ravaru, Silvia Ravaru, *op. cit.*, p. 148.

Roșior al Armatei Române (carte poștală)

<i>Nr.</i>	<i>Localitatea</i>	<i>Culegător/ Anul</i>	<i>Titlul</i>	<i>Informatori/ Vârsta</i>
Banda 13				
1	Odaia Bursucani, Vaslui	Doinița Munteanu, 1972	<i>Are mama trei băieți</i>	Pavel Drăgușanu, 84
2	Odaia Bursucani, Vaslui	Doinița Munteanu, 1972	<i>Luptele de la Mărășești</i>	Pavel Drăgușanu, 84
3	Odaia Bursucani, Vaslui	Doinița Munteanu, 1972	<i>Bubuie tunul spre Ungaria</i>	Mândița Macarie, 71
Banda 46				
4	Odaia Bursucani, Vaslui	Doinița Munteanu, 1972	<i>Pe un drum ce vine din munții Balcani</i>	Maria Popescu, 66
5	Odaia Bursucani, Vaslui	Doinița Munteanu, 1972	<i>Pe drumul de la Orhie</i>	Maria Popescu, 66

Banda 60				
6	Bogdana, Vaslui	Silvia Chiper, 1975	<i>Curge sânge de lângă Mărășești</i>	Neculai Poiană, 78
Banda 61				
7	Tunsești, Vaslui	Silvia Chiper, 1975	<i>Bubuie tunul, Siretul plânge</i>	Ion Ciuraru, 80
8	Tunsești, Vaslui	Silvia Chiper, 1975	<i>De Sântă Măria Mare</i>	Ion Ciuraru, 80
9	Tunsești, Vaslui	Silvia Chiper, 1975	<i>Lungă-i lată Dunărea (cu interviu)</i>	Ion Ciuraru, 80
Banda 70				
10	Puiești, Vaslui	Silvia Chiper, 1976	<i>Nistrule, pe malul tău</i>	Tudora Ifrim, 59
11	Puiești, Vaslui,	Silvia Chiper, 1976	<i>În cimitir la Stalingrad</i>	Tudora Ifrim, 59

	Banda 72			
12	Negrilești, Vrancea	Silvia Chiper, 1975	<i>Cântec de la Mărășești</i>	Ion Iordache, 73
13	Negrilești, Vrancea	Silvia Chiper, 1975	<i>La vie la Negroponte</i>	Ion Iordache, 73
	Banda 74			
14	Bărtăluși Mocani, Vaslui	Silvia Chiper, 1975	<i>Urcă trenul spre Ardeal</i>	Maria Ichim, 66
	Banda 106			
15	Nicolae Bălcescu, Botoșani	Cornel Ninu ș.a., 1968	<i>Pacea generală (teatru popular)</i>	Costache Gașpar, 15; Trifan Gașpar, 16; Prodan Costache, 16 ș.a.
	Banda 141			
16	Hărmănești, Iași	D. Atanasiu, Rodica Șuiiu, E. Simioviți, 1967	<i>Urătură (de război)</i>	Gheorghe D. Mitu

Banda 148				
17	Fulgu (Puiești), Vaslui	Silvia Chiper, 1976	<i>Bade Ghiță, ce-am ajuns</i>	Ion Coșciug, 74
Banda 171				
18	Ruși (Puiești), Vaslui	Dan Ravaru, Silvia Ravaru, 1977	<i>Soldat de la roșiori</i>	Zoița Obreja, 57
Banda 176				
19	Ruși (Puiești), Vaslui	Dan Ravaru, Silvia Ravaru, 1977	<i>Măi soldate roșior</i>	Marița Prăjescu, 46 ș.a.
Banda 208				
20	Ruși (Puiești), Vaslui	Silvia Chiper, 1976	<i>De unde vii tu oare, dragă căpitane</i>	Jenica Cociubaru, 55

	Banda 212			
21	Negrilești, Vrancea	Silvia Chiper, Constantin Bostan, 1974	<i>Cântec de la Mărășești (caval)</i>	Grigore Berdei, 86
	Banda 227			
22	Avrămești, Vaslui	Dan Ravaru, Silvia Ravaru, 1978	<i>Lupte ca la Mărășești (recitat)</i>	Dumitru Filipescu, 73
	Banda 229			
23	Hălărești, Vaslui	Dan Ravaru, Silvia Ravaru, 1977	<i>Cât îi Horeiul de mare</i>	Vasile Gh. Catană, 44
24	Iana, Vaslui	Dan Ravaru, Silvia Ravaru, 1977	<i>Măi soldat din roșiori</i>	Vasile Radu

Cavalerist din Regimentul 2 Roșiori.
Carte poștală editată de librăria „N. A. Petroff” din Bârlad (detaliu).

Fonoteca arhivei de folclor
„Vasile Adâscăliței”

Vol. 1, Cântece de cătanie

Măi soldate roșior

© Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui

<https://biblioteca-digitala.ro>

1	Are mama trei băieți	Odaia Bursucani, Vaslui	1972	02'17"
2	Luptele de la Mărășești	Odaia Bursucani, Vaslui	1972	01'29"
3	Bubuie tunul spre Ungaria	Odaia Bursucani, Vaslui	1972	01'11"
4	Pe un drum ce vine din munții Balcani	Odaia Bursucani, Vaslui	1972	01'38"
5	Pe drumul de la Orhie	Odaia Bursucani, Vaslui	1972	02'04"
6	Curge sânge de lângă Mărășești	Bogdana, Vaslui	1975	01'13"
7	Bubuie tunul, Siretul plânge	Tunsești, Vaslui	1975	01'51"
8	De Sântă Măria Mare	Tunsești, Vaslui	1975	05'16"
9	Lungă-i lată Dunărea (cu interviu)	Tunsești, Vaslui	1975	03'56"
10	Nistrule, pe malul tău	Puiești, Vaslui	1976	02'25"
11	În cimitir la Stalingrad	Puiești, Vaslui	1976	04'02"
12	Cântec de la Mărășești	Negrilești, Vrancea	1975	02'47"
13	La vie la Negroponte	Negrilești, Vrancea	1975	01'06"
14	Urcă trenul spre Ardeal	Bărtăluși Mocani, Vaslui	1975	01'17"
15	Pacea generală (teatru popular)	Nicolae Bălcescu, Botoșani	1968	06'13"
16	Urâtură (de război)	Hărmănești, Iași	1967	04'40"
17	Bade Ghiță, ce-am ajuns	Fulgu, Vaslui	1976	00'39"
18	Soldat de la roșiori	Ruși, Vaslui	1977	03'30"
19	Măi soldate roșior	Ruși, Vaslui	1977	03'02"
20	De unde vii tu oare, dragă căpitane	Ruși, Vaslui	1976	02'28"
21	Cântec de la Mărășești (caval)	Negrilești, Vrancea	1974	02'32"
22	Lupte ca la Mărășești (recitat)	Avrămești, Vaslui	1978	02'05"
23	Cât îi Horeiul de mare	Hălărești, Vaslui	1977	05'44"
24	Măi soldat din roșiori	Iana, Vaslui	1977	01'49"

© Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui, 2017

